

**SECTION 4
CIVIL LAW AND PROCESS; FAMILY LAW;
INTELLECTUAL PROPERTY RIGHT**

**СЕКЦІЯ 4
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО;
ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

УДК 347.751

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ УКЛАДАННЯ ТА ВИКОНАННЯ
ДОГОВОРУ ПОСТАВКИ В УКРАЇНІ**

*Мирославський Сергій Володимирович,
канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін та фінансового права ННІ права,
Сумський державний університет*

*Шестаченко Дмитро Сергійович,
студент VI курсу ННІ права,
Сумський державний університет*

В статті розглядаються актуальні питання, які виникають при укладенні договору поставки. Як відомо, досить поширеною формою регулювання відносин, що виникають між суб'єктами підприємництва з приводу постачання продукції являється договір поставки, який є досить складним за юридичною природою та недостатньо врегульованим чинним нормативно-правовим законодавством. Встановлено, що договором поставки урегулюються товарно-грошові, майнові та організаційні відносини в галузі виробництва. Визначено, що використання саме такої договірної форми виробництва й реалізації продукції та товарів дозволяє вважати договір поставки спеціалізованим правовим інститутом цивільного права, оскільки саме з допомогою даного договору відбувається упорядкування відносин, що пов'язані саме з виробництвом продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання. Встановлено, що на сьогоднішній день нагального вирішення шляхом закріплення в нормативно-правовому акті вимагають положення, які стосуються врегулювання порядку укладення та виконання договорів поставки. Також відмічено, що в наукова література останнього часу не містить ані комплексних, ані фрагментальних досліджень цього важливого договору. З'ясовано, що належне виконання договору поставки значно забезпечить подальший економічний розвиток нашої держави та значно підвищить конкурентоздатність вітчизняної продукції та товарів на світовому ринку. Колізії, що виникають при врегулюванні договірних відносин поставки між ЦК України та ГК України на практиці сприяють неоднозначному трактуванню сторонами договору, що призводить до порушень прав та інтересів суб'єктів господарювання. Проблематика договору

поставки продовольчих товарів не є новою для юриспруденції, однак ґрунтовні її дослідження не проводилися. Тому дана стаття спрямована на розгляд та систематизацію розглянутих проблем укладання та виконання договорів поставки за законодавством України.

Ключові слова : проблема укладання, проблеми виконання, договір поставки, поставка, продукція.

Myroslavskyi S. V., Shestachenko Dm. S. The Theoretical and Practical Problems of Contracting and Implementation of the Delivery Agreement in Ukraine. The article deals with topical issues that arise when entering into a supply contract. As you know, a fairly common form of regulation of relations between business entities regarding the supply of products is the supply contract, which is quite complicated by the legal nature and insufficiently regulated by the current regulatory legal framework. It was established that the supply contract regulates commodity-money, property and organizational relations in the field of production. It is determined that the use of such a contractual form of production and sale of products and goods allows the contract of delivery to be regarded as a specialized legal institution of civil law, since it is with the help of this agreement that the relations related specifically to the production of products of industrial and technical purpose and consumer goods. It is established that for today the urgent decision by means of fixing in the normative-legal act requires the provisions concerning the regulation of the procedure for the conclusion and execution of supply contracts. It is also noted that recent scientific literature does not contain either complex or fragmentary studies of this important contract. It is revealed that the proper fulfillment of the supply contract will significantly ensure the further economic development of our state and will significantly increase the competitiveness of domestic products and goods on the world market. The collisions that arise in the settlement of contractual delivery relations between the Civil Code of Ukraine and the Civil Code of Ukraine in practice contribute to ambiguous interpretation by the parties to the agreement, which leads to violations of the rights and interests of economic entities. The issue of the food supply agreement is not new to law, but its research has not been substantiated. Therefore, this article is aimed at the consideration and systematization of the problems of the conclusion and execution of supply contracts under the legislation of Ukraine.

Keywords : problem of conclusion, problems of execution, contract of delivery, delivery, products.

Постановка проблеми. Під час укладання договору поставки за законодавством України сторони керуються діючими нормативно-правовими актами та деякі умови мають змогу визначати самостійно. Від правильності укладання договору поставки залежить подальше його виконання. При аналізі усіх помилок, які трапляються під час укладання договору поставки, виділяють типові помилки, зважаючи на які, в подальшому можна уникнути неналежного виконання чи невиконання договору поставки.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми, що виникають при укладанні та виконанні договорів поставки за законодавством України, у своїх працях, в тій чи іншій мірі досліджували такі науковці: Дн. Л. Кузьмін, З. Самчук-Колодяжна, І. О. Турчак, О. Чупрун, В. В. Алямкін, І. В. Анопій, О. Глоба. Але питання щодо теоретичних та практичних проблем укладання та виконання договору поставки досліджено не в достатній мірі.

Мета статті – аналіз питань, які виникають при укладанні та виконанні договорів поставки з метою виявлення та систематизації основних проблемних

питань, які можуть виникнути між сторонами в процесі здійснення поставки.

Виклад основного матеріалу. Торгівля, що відбувається на підставі договорів поставки, є доволі поширеним видом господарської діяльності, за допомогою якого забезпечується зв'язок між виробництвом та споживачем. Поставка являється формою оплатно-грошової реалізації товару і за правовою сутністю походить від договору купівлі-продажу, хоча характеризується своїми особливостями. У відповідності до того, що договір поставки походить від договору купівлі-продажу, до цього договору застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, але законодавство може передбачати певні особливості під час укладання та виконання договору поставки, про це вказується у ст. 712 ЦК України.

Щоб встановити, які риси притаманні для даного договору, потрібно проаналізувати визначення, яке міститься у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України) і Господарському кодексі України (далі – ГК України).

У відповідності до ст. 712 ЦК України, «за договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму» [1].

ГК України у ст. 265 закріплює, що «за договором поставки одна сторона – постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні – покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму». При цьому сторонами договору поставки можуть бути лише суб'єкти господарювання [2].

Із викладених вище трактувань поняття договору поставки у ГК та ЦК України можна надати наступні характеристики: вказаний договір являється двостороннім правочином, адже у ньому є сторони покупець та продавець, які законодавець наділяє взаємними правами та обов'язками; є консенсуальним – договір вважається укладеним лише з моменту досягнення згоди між сторонами щодо усіх істотних умов договору; являється відплатним, адже постачальник передасть товар покупцю лише за відповідну плату.

Договір поставки є найбільш поширеним видом зобов'язань, який використовується у підприємницькій діяльності. Укладання такого договору є досить зручним як для юридичних осіб, так і для фізичних осіб-підприємців. Цей договір в переважній більшості оптимально врегульовує відносини між виробниками товарів і постачальниками сировини, матеріалів або комплектуючих виробів; між виробниками товарів і оптовими організаціями, які спеціалізуються на реалізації товарів, і ці відносини в більшості випадків повинні відрізнятися стабільністю й мати довгостроковий характер, адже саме тому в їх правовому регулюванні переважне значення мають не разові правочини щодо передачі партії товарів, а довгострокові договірні зв'язки [3, с. 115].

У цивільно-правовій доктрині існують погляди на дефініцію «порядок укладення договору».

Наприклад, вчений С. О. Бородовський розглядає порядок укладення договору як визначену правовими нормами юридико-логічну послідовність стадій встановлення цивільних прав та обов'язків, здійснених на основі погоджених дій осіб, звернених назустріч одна одній та виражених

у різноманітних способах узгодження змісту договору [4, с. 7;].

Також під порядком укладення договору розуміють нормативно закріплені обопільні дії сторін угоди, звернені до іншої сторони і спрямовуються на встановлення договірних відносин та визначення змісту договірних зобов'язань [5, с. 30].

Отже, порядок укладення договору спрямований в першу чергу на виникнення договірних зобов'язань, визначення його змісту і є законодавчо визначеним способом дій суб'єктів договірних правовідносин.

Положення про процедуру укладення договору поставки закріплюється главою 53 ЦК України, главою 20 ГК України іншими законодавчими актами, і полягає у прояві волевиявленнь суб'єктів підприємництва на виникнення договірних правовідносин, узгодження усіх умов договору та їх належне оформлення [6, с. 75].

Усі договори проходять певні етапи під час укладення, і договір поставки не є винятком. Отже, початковим етапом для вчинення правочину між потенційними покупцем і постачальником потребує пильної уваги, адже грамотне і правильне складення самого договору в тому числі і додержання певних формальних умов є гарантією уникнення у подальшому ймовірних ризиків, які можуть перерости у досить значні збитки [7].

Маючи намір укласти договір сторони проводять між собою переговори, на яких приходять до певного компромісу. Спершу укладаючи договір потрібно з'ясувати певні моменти, які стосуються того, щоб запевнитися у наступному, чи є сторона договору суб'єктом підприємницької діяльності, який зареєстрований у законодавчо встановленому порядку. Ця процедура не є важкою варто просто перевірити Свідоцтво про його державну реєстрацію, на даний час при реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності Свідоцтва не видаються, його замінює Виписка з Єдиного державного реєстру. Укладаючи договір потрібно упевнитися у тому, що всі дані, які викладені у Свідоцтві про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності або у Виписці з Єдиного державного реєстру, остаточно зазначені у договорі і відповідають інформації, яка розміщена на печатці (перш за все це найменування та ідентифікаційний код). Також можна здійснити перевірити довідку з ЄДРПОУ. Цю перевірку можна здійснити самостійно замовивши таку перевірку у територіальному управлінні статистики станом на поточну дату, і за декілька днів одержати достовірну статистичну інформацію про підприємство-контрагента, включаючи інформацію про його організаційно-правову

форму, назву, код ЄДРПОУ, основні види діяльності, керівника тощо. Якщо здійснити таку перевірку, то можна запевнитись у тому, що договір укладається з особою, відомості про яку містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, а отже, і ця особа є дійсно реально існуючим суб'єктом господарювання, і така перевірка послужить гарантією того, що в майбутньому не виникне певних розбіжностей. Також, якщо договір укладається між фізичною особою-підприємцем, то додатково потрібно витребувати у цієї особи копію її паспорту, крім зразку підпису і тієї інформації, що міститься у Свідоцтві про державну реєстрацію або Виписці, адже у подальшій співпраці можуть бути потрібні додаткові відомості про особу, які містяться в паспорті. Про поточний рахунок сторони договору у банку можна дізнатися з наданої ним довідки про відкриття рахунку, яка включає відомості про номер рахунку, найменування установи банку та її код (МФО). Це ми розглянули умовно кажучи етап перевірки сторони договору [8, с. 272].

Провівши переговори, сторони дійшли певної згоди і мають намір укласти договір, і будь-яка сторона наділена правом складання проекту договору. Якщо проект договору є одним документом, то іншій стороні даний документ має бути поданий у двох примірниках. Сторона договору, яка отримала проект договору, у разі згоди з його умовами оформляє договір і повертає один примірник договору іншій стороні або надсилає відповідь на лист у встановлений термін, а саме 20 днів після отримання договору.

Також, згідно ст. 638 ЦК України, договір вважається укладеним у тому випадку коли сторони у відповідній формі досягнули згоди з усіх істотних умов [9, Ст. 638]. Тобто з цього положення ЦК України випливає те, що для того щоб договір вважався укладеним, слід додержатися двох умов, а саме підписати угоду у належній формі та передбачити у цьому договорі усі істотні умови. Згідно законодавства належною формою договорів у тому числі і договору поставки є проста письмова форма. Поставка товарів без укладення договору поставки може здійснюватися лише у випадках і в порядку, передбачених законом. Хоча законодавством передбачається усна форма укладення договору, але дивлячись на договір поставки продовольчих товарів все-таки такі угоди мають укладатися у простій письмовій формі і не рекомендовано укладати їх усно, обходячись лише підписанням накладної, яка вважається документом, який підтверджує прийом-передачу товару, але не може містити усіх умов, які є

істотним для договору поставки продовольчих товарів [7].

Важливим при укладенні договору поставки продовольчих товарів є істотні умови договору. Адже відповідно до ЦК та ГК України істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, які законодавством визначаються як істотні або по-іншому є необхідними для певного виду договорів, а також всі ті умови, стосовно яких за заявою хоча б однієї зі сторін має бути досягнуто згоди. З цього можна сказати, що в неодмінному порядку у договорі поставки продовольчих товарів сторони мають визначити умови, які передбачені ЦК та ГК України.

Існують випадки, коли сторони підписують договір поставки продовольчих товарів не у присутності одна одної, а за присутності представника, то у цьому випадку потрібно витребувати копію паспорта представника контрагента, оскільки це, щонайменше, дозволить порівняти підпис на договорі та підпис, що міститься в паспорті, і, таким чином, зробити висновок про ідентичність чи не ідентичність підписів на обох документах. Якщо від імені юридичної особи-контрагента за договором діє особа, уповноважена довіреністю, то необхідно ознайомитися з довіреністю, перевіривши її на відповідність чинному законодавству [7].

При виконанні договору поставки кожна сторона угоди має зважати на інтереси протилежної сторони угоди, реалізовувати їх найекономічнішим чином і по-різному сприяти протилежній стороні у реалізації нею своїх обов'язків. Недотримання умов договору, принципів ЦК України, а також інших актів цивільного законодавства при виконанні зобов'язань за договором однією стороною спричиняє несприятливі, небажані наслідки для другої сторони і порушує права останньої [10, с. 210].

Відповідно ЦК України, а саме ст. 717 де вказано, що поставка товарів постачальником відбувається шляхом відвантаження (передавання) товарів покупцеві за договором або особі, яка зазначена у договорі як одержувач [9, Ст. 717]. У випадках, коли в угоді передбачено право покупця давати вказівки стосовно відвантаження товарів окремим одержувачам, відвантаження (передання) товарів ведеться постачальником за адресою одержувачів, які зазначені у відвантажувальній рознарядці. Зміст відвантажувальної рознарядки і строк її направлення покупцем постачальникові передбачаються і закріплюються у договорі. У випадку непередбачення у договорі строку направлення відвантажувальної рознарядки, то відповідно до цього рознарядка має направлятися

постачальникові не пізніше ніж за 30 днів до настання періоду поставки продовольчих товарів. Якщо покупець не надав відвантажувальної рознарядки у встановлений договором строк, то постачальник вправі відмовитися від виконання договору, або вимагати від покупця оплати товарів. Також постачальник може вимагати відшкодування збитків, які наступили у результаті ненадання відвантажувальної рознарядки [11, с. 92].

Доставка товарів постачальником відбувається шляхом відвантаження їх транспортними засобами і на умовах, які передбачені договором. У випадку не визначення договором, виду транспорту, яким має здійснюватися доставка продовольчих товарів, то право вибору виду транспорту або визначення умов доставки товару належить постачальникові.

Так як поставка товару може бути іногородньою, то у цьому випадку, товари в переважній більшості відправляються залізницею, водним транспортом, а також повітряним транспортом, але у випадку якщо одержувач проживає у важкодоступних районах [11, с. 93].

Інколи під час виконання договору поставки виникають потреби внести зміни або доповнення до окремих умов договору. У законодавстві передбачена заборона стосовно односторонньої відмови від виконання договору, або односторонню зміну умов договору, таке можливо лише за випадків, які передбачені спеціальним

законодавством. Зміна, розірвання або подовження дії договору оформляються додатковою угодою, яку підписують сторони, чи шляхом обміну листами, телеграмами тощо.

Висновки. Отже, поставка як форма реалізації продукції та товарів за юридичною сутністю походить з купівлі-продажу, разом з тим є одним з найбільш поширених видів господарської діяльності. В основі укладання договору лежить принцип вільного волевиявлення сторони, яка має намір укласти договір. Тобто, базова основа укладення договорів полягає в принципі вільного волевиявлення всіх сторін, які мають намір укласти договір. Таким чином, щоб визнати договір укладеним (юридично повноцінним і належним чином узгодженим усіма сторонами), необхідне дотримання умови відповідності волі кожного боку і свободи волевиявлення, а також узгодження усіх умов договору.

Належне виконання договору поставки значно забезпечить подальший економічний розвиток нашої держави та значно підвищить конкурентоздатність вітчизняної продукції та товарів на світовому ринку. Колізії, що виникають при врегулюванні договірних відносин поставки між ЦК України та ГК України на практиці сприяють неоднозначному трактуванню сторонами договору, що призводить до порушень прав та інтересів суб'єктів господарювання.

Використана література :

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. : чинне законодавство станом на 19.07.2017 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 40–44. – ст.356.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. : чинне законодавство станом на 02.08.2017 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – ст.144.
3. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Бичкова М.К., Бірюков І.А., Бобрик В.І., Братель О.Г., Демиденко Н.В. та ін. за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.С. Бичкової.; М-во освіти і науки України / Правова Єдність. – К.: 3-тє вид., змін. та допов. – 2014. – 495 с.
4. Бородовський С. О. Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. О. Бородовський. – Х., 2005. – 20 с.
5. Денисюк В. В. Порядок укладення цивільно-правового договору [Текст] / В. В. Денисюк // Південноукраїнський правничий часопис. – 2012. – № 3. – С. 115-118.
6. Алямкін В. В. Укладення договору поставки [Текст] / В. В. Алямкін // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – № 40. – С. 290-296.
7. Глоба О. Укладення договору поставки: теорія і практика / О. Глоба // Юстиніан. – 2005. – № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2030>
8. Иванов Н. В. Заключение договора поставки: правовые аспекты [Текст] / Н. В. Иванов // Вестник Чувашского университета. – 2014. – № 3. – С. 270-274.
9. Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання [Текст] : Підручник / [С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.]; за заг. ред. С. С. Бичкової. – 3-тє вид., змін. та допов. – К. : Алерта, 2014. – 496 с.
10. Підпригора О. А. Цивільне право України [Текст] : Навч. посібник для студентів юрид. вузів та факультетів. – К. : Вентурі, 1995. – 416 с.

11. Чупрун О. Законодавчі реалії договорів поставки / О. Чупрун // Юстиніан. – 2003. – № 2 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=50>